

**ГААЛИЙН АЛБАН ТАТВАРААС ЧӨЛӨӨЛӨХ ТУХАЙ ХУУЛЬ
ХҮЧИНГҮЙ БОЛСОНД ТООЦОХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ
БАРИМТЛАЛ**

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

Гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тухай хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулийн төслийг боловсруулах дараах хууль зүйн үндэслэл, практик шаардлага байна.

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.4.10-т “хүнсний аюулгүй байдал нь үндэсний аюулгүй байдлын нэг бүрэлдэхүүн хэсэг” гэж заасан бөгөөд мал, амьтны эрүүл мэндийг хамгаалах нь хүнсний аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн гол үйл ажиллагаа юм.

Татварын ерөнхий хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1-д “хөрөнгө оруулалтын төсөл хэрэгжүүлэх хуулийн этгээдийн тогтворжуулах татварын орчныг Хөрөнгө оруулалтын тухай хууль, Цөмийн энергийн тухай хуульд заасны дагуу тогтоох, чөлөөт бүсэд мөрдөгдөх татварын тусгай дэглэмийг Чөлөөт бүсийн тухай хуулиар тогтоож, түүнийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон харилцааг татварын холбогдох хуулиар зохицуулахаас бусад тохиолдолд татварыг зөвхөн Улсын Их Хурал татварын хуулиар бий болгох, тогтоох, өөрчлөх, хөнгөлөх, чөлөөлөх, хүчингүй болгох эрхтэй” гэж заасан.

Түүнчлэн, Монгол Улсын Их Хурлын 2010 оны 48 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал”-ын 3.4.2.1-д “Хүнсний хангамжийн баталгаат байдлыг хангаж, физиологийн зохистой нормд нийцсэн хүнсний бүтээгдэхүүнээр хүн амыг жигд, тогтвортой, хүртээмжтэй хангах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.” гэж, 3.4.2.3-т “Стратегийн хүнсний бүтээгдэхүүний нийлүүлэлтийг баталгаажуулах урт хугацааны тогтвортой гэрээ байгуулах, гамшгийн үед хэрэглэх стратегийн хүнсний бүтээгдэхүүний улсын нөөц, хот, суурин газрын хүн амын хүнсний эрэлт нийлүүлэлтийг тогтвортой байлгах улирлын нөөцийг бүрдүүлэх замаар хүнсний хангамжийн баталгааг хангана.” гэж тус тус заасан.

1.2.Практик шаардлага

Мал аж ахуйн салбарыг эрсдэлээс хамгаалах, гол нэрийн бүтээгдэхүүний хангамж, нийлүүлэлтийн тогтвортой байдлыг хангах, нөөцийг нэмэгдүүлэх,

нийлүүлэлтийг тасалдуулахгүй байж, өвөлжилт, хаваржилтын хүндрэлийг даван туулах зорилгоор Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 04 дүгээр сарын 19-ний өдрийн чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар Гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тухай хуулийг эцэслэн баталсан.

Тус хуулиар стратегийн хүнсний нэг болох улаанбуудайн дээд болон I зэргийн гурилыг гаалийн албан татвараас чөлөөлж, Засгийн газрын 2024 оны 05 дугаар сарын 01-ний өдрийн хуралдаанаар гаалийн албан татвараас чөлөөлөх мал, амьтны тэжээл, тэжээлийн нэмэлт, улаанбуудайн гурилын жагсаалтыг "Барааг тодорхойлох, кодлох уялдуулсан систем /БТКУС/-ийн ангиллын дагуу "Жагсаалт батлах тухай" 180 дугаар тогтоолоор баталсан.

Гурил, гурилан бүтээгдэхүүний дотоодын үйлдвэрлэл, нөөцийг харгалзан жилийн нийт хэрэгцээний 10 хүртэл хувь буюу 25.0 мян.тн улаанбуудайн гурилыг Монгол Улсын хилийн боомт бүхий аймгуудаар гаалийн албан татваргүй импортлохоор тооцоо судалгааг хийсэн.

Гэвч Монгол Улсын Их хурлаас 2024 оны 04 дүгээр сарын 19-ний өдөр баталсан хуулиар гурилын импортын гаалийн албан татварыг чөлөөлсөнтэй холбоотой хилийн боомтуудаар орж ирж байгаа гурилын хэмжээ эрс нэмэгдэж жилийн эцсийн байдлаар нийт 64.2 мян.тн улаанбуудайн гурил импортолсон байгаа нь анх тооцоолсноос дариу 3 дахин их гүйцэтгэлтэй байна.

Үүнээс: Сэлэнгэ аймгийн Сүхбаатар боомтоор 35.9 мян.тн, Баян-Өлгий аймгийн Цагааннуур боомтоор 14.1 мян.тн, Увс аймгийн Боршоо боомтоор 10.3 мян.тн, Сэлэнгэ аймгийн Алтанбулаг боомт, Завхан аймгийн Арцсуурь боомтоор 3.9 мян.тн улаанбуудайн гурилыг Оросын Холбооны Улсаас тус тус импортолсон ба эдгээрийн 40.4 мян.тн нь улаанбуудайн дээд гурил, 23.8 мян.тн нь улаанбуудайн I зэргийн гурил байна.

Хуулийн хугацааг мөрдөж эхлэхээс өмнө буюу 2024 оны 04 дүгээр сарын 29-ний өдрийн статистик мэдээгээр улаанбуудайн 1 кг-аар савласан дээд гурилын үнэ 2969 төгрөг, I зэргийн гурил 2426 төгрөг байсан ба 2024 оны 12 дугаар сарын байдлаар дээд гурил 3207 төгрөг, I зэргийн гурил 2323 төгрөг буюу дотоодын үйлдвэрийн гурилын үнэ буураагүй байна.

Монгол Улсын жишсэн хүн амын тоо 2024* онд 2.799.2 мянга болно гэж тооцвол 106.3 мян.тн гурил, 191.3 мян.тн гурилан бүтээгдэхүүн хэрэгцээтэй бөгөөд нийт хүн амын хэрэгцээнд 240.0 мян.тн гурил буюу 320.0 мян.тн улаанбуудай шаардлагатай байна.

Улсын хэмжээнд тогтмол үйл ажиллагаа явуулж буй 9 гурилын үйлдвэрийн агуулахад шинэ ургацаас 160.0 мянган тн улаанбуудай, 22.0 мянган тн гурил буюу жишсэн хүн амын 170 хоногийн хэрэглээ хадгалагдаж байна.

Монгол Улсад үйл ажиллагаа эрхэлж буй гурилын үйлдвэрүүд суурилагдсан хүчин чадлын 30 хувийг ашиглаж байгаа ба бүрэн хүчин чадлаар ажилбал жилд 300 гаруй мян.тн гурил экспортлох боломжтой юм.

Нийт нутгийн 80 гаруй хувьд нь цасан бүрхүүл тогтож ихэнх нутгаар хүйтний эрч чангарч, мал аж ахуйн салбарын хаваржилт хүндэрч, мал сүрэг өвс тэжээлийн дутагдалд орж, малчид ихээхэн хохирол амсах эрсдэл үүсээд байсан цаг үед хаваржилтыг хохирол багатай даван туулахад малын өвс, тэжээлийн

нөөц хангамжийг нэмэгдүүлэх, орон нутагт өвс, тэжээлийн нөөц бүрдүүлэх, доройтож тэжээлийн дутагдалд орсон малыг хурдан тэнхрүүлэх зорилгоор өвс, хивэг, овьёос, арвай, хөх тариа, эрдэнэшиш, багсармал хорголжин тэжээл, тэжээлийн нэмэлтийг импортын гаалийн албан татвараас чөлөөлсөн.

Мал аж ахуйн салбарын өвөлжилт, хаваржилтыг эрсдэл багатай даван туулахад шаардлагатай нийт тэжээлийн 55 орчим хувийг дотооддоо үйлдвэрлэн нийлүүлж, үлдсэн хэсгийг импортоор авахаар тооцоо, судалгааг хийсэн ба мал, амьтны тэжээл, тэжээлийн нэмэлтийг гаалийн албан татвараас чөлөөлснөөр Монгол Улсын хилээр 2024 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр 117.9 мян.тн буюу өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад нэг дахин их мал, амьтны тэжээл, тэжээлийн нэмэлтийг импортолсон байна.

Иймд хүнсний гол нэрийн бүтээгдэхүүний хангамж, нийлүүлэлтийг тогтвортой байдлыг хангах, мал аж ахуйн салбарыг эрсдэлээс хамгаалах, нөөцийг нэмэгдүүлэх, нийлүүлэлтийг тасалдуулахгүй байх зорилгоор мал, амьтны тэжээл, тэжээлийн нэмэлт болон улаанбуудайн гурилыг гаалийн албан татвараас чөлөөлөхөөр баталсан хууль зорилгодоо хүрсэн гэж үзэж буй учир Гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулийн төслийг боловсруулах шаардлагатай байна.

Дээр дурдсан хэрэгцээ, шаардлагыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас 2024 оны 04 дүгээр сарын 19-ний өдөр баталсан Гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тухай хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулийн төслийг боловсруулна.

Хоёр.Хуулийн төслийн зорилго, бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төслийг хоёр зүйлтэй байхаар боловсруулна. Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлд 2024 оны 04 дүгээр сарын 19-ний өдөр баталсан Гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцсон тухай, 2 дугаар зүйлд хуулийн дагаж мөрдөх хугацааг тус тус тусгана.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсанаар үүсэх нийгэм, эдийн засгийн үр дагавар, гарах үр дүн

Хуулийн төсөл батлагдсанаар дараах эерэг үр дүн гарна.

Газар тариалангийн салбар, гурилын үйлдвэрийн хэвийн үйл ажиллагааг хангах, стратегийн хүнсний нөөцийг дотоодын үйлдвэрлэлээр хангах нөхцөл бүрдэнэ.

Дөрөв.Хууль гарсантай холбогдуулан шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хууль тогтоомжийн талаар

Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хууль тогтоомжтой нийцэж байгаа бөгөөд төсөл батлагдсантай холбогдуулан шинээр боловсруулах болон нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хууль байхгүй.